

Nr 34.

Av herr **Brädefors m. fl.**, *angående sanering av kronoparkskolonaten i Norrbottens län.*

När riksdagen åren 1918—1923 fattade beslut om kolonisationsförsök inom kronoparksområdena i Norrbottens län, så var det säkerligen meningen att dessa kolonat inom en överskådlig framtid skulle bli självständiga jordbruk. Detta var även de arbetares hopp som bosatte sig på dessa kolonat. De trodde på möjligheten att — sedan staten lämnat anslag till bl. a. anläggande av vägar, upptagande av diken, uppförande av bostadshus och ekonomibyggnader å vissa kolonat samt utlämnande av odlingsbidrag och till s. k. självbyggare byggnadsbidrag — bilda egna hem där de av jordbruk och dess binäringar skulle få försörjning för sig och sina familjer.

Efter endast några år upptäckte emellertid kolonisterna att deras ljusa framtidsdrömmar endast var illusioner utan någon verklig grund, varför många av dem lämnade sina kolonat och sökte sin bärgning på andra näringsområden. De upptäckte att de kolonat, som förlades till obrutna ödemarker, bestod av magra sand- och stenbackar och myrmarker, vilka krävde ett oerhört arbete för att odla dem och, sedan de var öppnade, stora kostnader till konstgödsel, innan man kunde vänta någon avkastning. Detta förhållande har även konstaterats av Norrbottens läns kolonisationsnämnd. Försörjningsmöjligheterna och möjligheterna att bruka och gödsla jorden förminskades ytterligare för många kolonister, genom att den förstahandsrätt till arbete vid domänverkets arbeten, som tillförsäkrades kolonisterna vid deras tillträde till kolonaten, i många fall icke har följts av domänverkets tjänstemän utan i stället har andra skogsarbetare anlitats i dessa arbeten.

Vidare har för de kolonat, som ligger i närheten av statens järnvägar, svårigheter inställt sig med deras kontraktsevenliga rätt till fria betesmarker på domänverkets ägor genom att järnvägen kräver avsevärda böter av de kolonister vars kreatur kommer in på järnvägens ogärdade område.

Alla dessa svårigheter har bidragit till att kolonisternas ekonomiska läge för närvarande är allt annat än gott. Detta har också statsmakterna erkänt genom att den stipulerade betalningsfria tiden av fem år förlängts redan två gånger för de äldsta kolonaten.

Om inte statsmakterna hade vidtagit denna åtgärd, så hade säkerligen de flesta kolonister fått lämna sina kolonat på grund av oförmåga att fullgöra sina betalningsskyldigheter. Trots dessa lättnader från statsmakternas sida har det ändå varit stora omkastningar i fråga om innehavare av kolonaten. En del har lämnat sina kolonat, och andra har sedan upptagit dem. När länets kolonisationsnämnd år 1925 övertog kolonisationsverksamheten, så

fanns det 244 kolonat i länet, vilken siffra år 1931 nedgått till 201. År 1936 hade siffran ökat till 212. Den allmänna osäkerheten för framtiden för samtliga kolonister framgår bäst av att fram till 1937 hade endast en kolonist anhållit att med äganderätt få inlösa sitt kolonat. De övriga för vilka första upplåtelseiden utgått ha däremot begärt att få förnyad upplåtelse på ytterligare 15 år.

Under den långa tid som de äldsta kolonaten bestått har byggnaderna, såväl boningshus som ekonomibyggnader, förfallit icke minst beroende därpå att de genom statens försorg uppförda byggnaderna redan från början var undermåliga, vilket även konstaterades av de riksdagsmän som sommaren 1937 besökte dessa kolonisationsområden samt av länets kolonisationsnämnd.

Det kan ifrågasättas huruvida en del av dessa byggnader överhuvud taget kan repareras. Möjligt är att de måste rivas och byggas upp från grunden. De sakna nämligen grund i egentlig mening. Särskilt är ladugårdarna så genomruttna och undermåliga, att de måste ersättas med nya. Kolonisationsnämnden i Norrbottens län har också hos regeringen begärt medel för detta ändamål, men kolonisationsnämndens medelsbehov grundar sig på de villkor, som är förknippade med de vanliga bostadsförbättringsbidragen. Denna hjälpform kan emellertid inte vara tillämplig i fråga om iordningställande av kolonisternas byggnader av följande skäl:

1. Kolonisterna är i allmänhet i en sådan ekonomisk misär, att de icke förmår prestera sin andel i bostadsförbättringsbidragen, icke ens med de ändringar för den statliga bostadsförbättringsverksamheten, som ifrågasättes av statens egnahemsstyrelse, nämligen höjandet av maximibeloppet till 2 000 kronor och statens bidrag till 80 procent. De har mycket svårt att få upplåna medel till sin andel, på grund av att de saknar något fast värde och även i de fall, där de kunde upplåna medel ökar detta deras redan förut så stora svårigheter att nödtorftigt existera på kolonaten.

2. Staten är själv ägare av dessa kolonat och kolonisterna kan endast betraktas som arrendatorer eller hyresgäster med i vissa fall ganska stränga villkor och bestämmelser för deras utnyttjande av kolonaten. Det kan således icke ens ifrågasättas, att kolonisterna skulle skuldsätta sig för att bidra till reparation av byggnader som de icke äger. Det bör således bli statens uppgift att byggnaderna såväl boningshus som ekonomibyggnader sättas i beboeligt och användbart skick för kolonisterna.

3. Förutom bostadsfrågan har kolonisterna även en annan svårighet, som de själva icke är mäktiga att bemästra. Detta är vattenfrågan. Ett flertal kolonister är i fullständig avsaknad av användbart dricksvatten. I de befintliga brunnarna är vattnet illaluktande och illasmakande. Staten bör undersöka möjligheten att anlägga vattenledning till kolonaten, där detta är möjligt samt för övrigt bekosta ordentliga brunnar till dem.

4. På grund av kolonisternas medellöshet saknar de elektriskt lyse även

där elektrisk energi finnes i närheten, varför där detta är möjligt elektriskt lyse bör framdragas på statens bekostnad till kolonaten.

5. Vidare bör staten lämna bidrag till inköp av konstgödsel och utsäde åt kolonisterna.

Endast genom sådana genomgripande åtgärder från statens sida kan kolonisterna få människovärdiga bostäder och bättre möjlighet att göra kolonaten till självständiga jordbruk eller åtminstone till ett värdefullt tillskott i deras knappa inkomst av skogsarbetet.

Då det emellertid är omöjligt att utan föregående utredning och kostnadsberäkning föreslå konkreta åtgärder, såväl i fråga om reparationernas omfattning som medelsbehov för desamma, får vi med hänvisning till det här ovan anförda hemställa,

att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till 1940 års riksdag om kronoparkskolonatens i Norrbottens län sanering i enlighet med av oss här ovan angivna riktlinjer.

Stockholm i januari 1939.

J. H. Brädefors.

H. Hagberg.

Axel Nordström.

S. Rönn-Christiansson.

K. E. Senander.
